

**MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

**SPRÁVA O STAVE
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
V ROKU 1999**

*Ministerstvo životného prostredia
Slovenskej republiky*

**SPRÁVA O STAVE
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
V ROKU 1999**

*Slovenská agentúra
životného prostredia*

Ludstvo je súčasťou prírody a život závisí od nenarušeného fungovania prírodných systémov, ktoré zabezpečujú zásoby energie a výživných látok, ...

Trvalý úžitok z prírody závisí od udržiavania základných ekologických procesov a životne dôležitých systémov, od rôznorodosti foriem života, ktoré sú ohrozené nadmernou exploataciou a deštrukciou stanovišť zo strany človeka.

*Svetová charta o prírode schválená
Valným zhromaždením OSN
28. októbra 1982*

MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA

• ZAHRANIČNÁ ENVIRONMENTÁLNA POLITIKA A EURÓPSKA INTEGRÁCIA

Hlavné úlohy zahraničnej environmentálnej politiky

Hlavnými úlohami zahraničnej environmentálnej politiky, ako súčasťou celkovej zahraničnej politiky SR, vychádzajúcej z Programového vyhlásenia vlády SR z novembra 1998 sú:

- posilňovanie postavenia SR ako štandardnej stredoeurópskej krajiny (s reálnym potenciálom skorého plnohodnotného členstva v európskych a transatlantických integračných zoskupeniach a štruktúrach) v negociačných procesoch,
- podpora otvoreného politického a odborného dialógu medzi EÚ, resp. členskými krajinami EÚ a SR o environmentálnych otázkach a spôsoboch ich riešenia,
- maximalizácia pozitívnych dôsledkov prístupového procesu na životné prostredie prostredníctvom rôznych foriem spolupráce medzi krajinami a medzi rozličnými štruktúrami (štátna správa, miestna samospráva, finančné inštitúcie, priemyselný a obchodný sektor, mimovládne organizácie) na medzinárodnej úrovni,
- zabezpečovanie vhodných finančných zdrojov pre podporu rozvojových zámerov v oblasti environmentálnych investícií a iných zdrojov technickej pomoci,
- formulovanie, prijímanie a implementácia jednotlivých medzinárodných environmentálnych dohovorov,
- plnenie záväzkov vyplývajúcich z tých medzinárodných environmentálnych dohovorov, ktorých je SR už členskou krajinou,
- prijímanie a plnenie medzinárodných programov vo väzbe na plnenie Programového vyhlásenia vlády SR a z neho sa odvíjajúci postup v rámci medzinárodných štruktúr a organizácií,
- prijímanie zahraničného know - how v prospech posilňovania štátnej správy formou rozvoja jej funkčných a procedurálnych štruktúr a podpora zvyšovania kompetentnosti a odbornosti v personálnej štruktúre štátnej správy.

Európska Únia, OECD, NATO

V máji 1999 bol revidovaný **Národný program pre prijímanie acquis communautaire (NPAA)**, spracované boli Správy o pripravenosti SR na členstvo v EÚ. V dňoch 21. – 25. 6. 1999 sa v Bruseli uskutočnil **bilaterálny screening** pre životné prostredie. Na základe jeho výsledkov sa životné prostredie javí ako jedna z najťažších kapitol z dôvodu, že zosúladenie na podmienky EÚ si vyžaduje vysoký objem investičných nákladov. Nutné je prebrať cca 300 právnych predpisov na úplnú implementáciu NPAA. Technické a materiálne vybavenie, vrátane zabezpečenia školiacich aktivít bude vyžadovať 11,2 mil. EURO ročne. Zabezpečenie zhody s acquis sa odhaduje na 4,6 mld. EURO v investičných nákladoch a 0,2 mld. EURO v prevádzkových nákladoch.

V roku 1999 pokračovala participácia SR so štatútom pozorovateľa na aktivitách **OECD** v oblasti životného prostredia.

SR sa zapájala do činnosti jednotlivých pracovných skupín v rámci Environment Policy Committee (EPOC).

V rámci rezortu životného prostredia SR bol vytvorený systém pravidelných konzultácií národných koordinátorov krajín V4 pre Výbor pre výzvy modernej spoločnosti ako pracovného orgánu NATO vzťahujúceho sa k životnému prostrediu. V decembri 1999 sa zástupcovia MŽP SR zúčastnili na zasadnutí expertov a prezentácie pilotnej štúdie Systémy manažmentu životného prostredia vo vojenskom sektore.

Medzinárodné organizácie

V roku 1999 pokračovalo zapojenie SR do aktivít v oblasti životného prostredia realizovaných nasledovnými medzinárodnými organizáciami:

- OSN (environmentálny program OSN), Európska hospodárska komisia, Komisia pre trvaloudržateľný rozvoj, Globálny environmentálny fond),
- Rada Európy
- Európska environmentálna agentúra
- Stredoeurópska iniciatíva
- Višehradská skupina (V4)
- Pracovné spoločenstvo podunajských krajín
- Dunajská komisia
- Pracovné spoločenstvo pre rozvoj vidieka a obnovu dediny
- Sieť chránených území a parkov.

Dvojstranná spolupráca

V roku 1999 SR podpísala nasledovné dohody o spolupráci:

Dohodu medzi vládou SR a vládou ČR o spolupráci na hraničných vodách a

Dohodu medzi vládou SR a vládou Maďarskej republiky o spolupráci v oblasti ochrany životného prostredia a ochrany prírody

Ďalej bolo v októbri 1999 podpísané **Memorandum porozumenia** medzi MŽP SR a Ministerstvom bytovej výstavby, územného plánovania a životného prostredia **Holandského kráľovstva**.

Uvedené dohody sa tak stali súčasťou dvojstranných dohôd, ktoré v roku 1999 boli uzatvorené s nasledovnými štátmi:

- **vládne dohovory** – Česká republika, Holandské kráľovstvo, Japonsko, Maďarská republika, Nórske kráľovstvo, Poľská republika, Turecká republika, Spolková republika Nemecko, Spolková republika Rakúsko, Švajčiarska konfederácia, Ukrajina
- **rezortné dohovory** – Bulharská republika, Bieloruská republika, Dánske kráľovstvo, Chorvátska republika, Kubánska republika, Litovská republika, Poľská republika, Rumunská republika, Ruská federácia, Spolková republika Rakúsko, Uzbecká republika, Ukrajina, USA – štát Maryland
- **Memorandum porozumenia** – Americké mierové zbory na Slovensku, Agentúra spojených štátov pre medzinárodný rozvoj, Holandské kráľovstvo, Kanada, Spolková republika Rakúsko.

NEAP II vychádza z potreby vytvárania predpokladov pre udržateľný rozvoj spoločnosti v národnom i medzinárodnom kontexte, ako aj predpokladov pre naplnenie podmienok umožňujúcich integráciu SR do európskych štruktúr zameraných na globálnu environmentálnu bezpečnosť a mier vo svete (EÚ, OECD, OSN, ...)

Národný environmentálny akčný program II, schválený uznesením vlády SR č. 1 112/1999

• PROGRAMY A PROJEKTY MEDZINÁRODNEJ SPOLUPRÁČE

MŽP SR koordinuje resp. sa podieľa na realizácii projektov financovaných zo zdrojov zahraničnej pomoci v kategórii **multilaterálnej a bilaterálnej pomoci**.

Multilaterálna pomoc

Phare - Národný program

Národný program Phare bol pripravovaný v súlade s Novou orientáciou programu Phare, ktorá je súčasťou koncepcie Partnerstva pre vstup (PpV) uvedenej v dokumente Európskej komisie Agenda 2000 (časť II - Posilnenie predvstupovej stratégie). Program je zameraný na podporu investícií a spolufinancovanie projektov v rámci Environmentálnej grantovej schémy (EGS) ako aj na posilnenie štátnej správy (twinning), aproximácie legislatívy a riadenia infraštrukturálnych investícií v oblasti ŽP. Prostriedky budú použité pre sektory: ochrana vôd, odpadové hospodárstvo, ochrana ovzdušia, inštitucionálne posilnenie a technická pomoc.

Environmentálna grantová schéma (EGS)

EGS je súčasťou Finančného memoranda (FM) 1998 Národného programu Phare. Jej poslaním je podporiť investičné projekty v oblasti životného prostredia v Slovenskej republike.

Európska komisia (EK) schválila pre sektor životného prostredia 17,5 mil. ECU. Po podpise FM medzi vládou SR a EK boli týmto projektom pridelené finančné prostriedky na ich realizáciu, ktorá bude prebiehať v zmysle požiadaviek programu Phare a potrvá do decembra 2002. Definitívny výber predstavuje 65 investičných projektov.

Inštitucionálne posilnenie MŽP SR (twinning)

V rámci posilnenia inštitúcií štátnej správy (twinning) prebiehala v roku 1999 realizácia 3 projektov: **Právne poradenstvo pre aproximáciu legislatívy v oblasti vôd** - partnerom pre tento projekt je holandské Ministerstvo dopravy, verejných prác a vodného hospodárstva, **Harmonizácia sektorovej koncepcie** - partnerom je Federálna environmentálna agentúra Spolkovej republiky Nemecko a **Posilňovanie inštitúcií** - partnerom je rakúske Ministerstvo životného prostredia, mládeže a rodiny.

Koncom roku došlo k podpisu FM na rok 1999 a pristúpilo sa k realizácii projektu **Inštitucionálne posilnenie a podpora aproximácie a transpozície environmentálnej legislatívy SR a EÚ**. Hlavnou partnerskou inštitúciou projektu je rakúske Ministerstvo životného prostredia, mládeže a rodiny v úzkej spolupráci s talianskou Národnou agentúrou pre ochranu životného prostredia v Turíne. Projekt obsahuje tri čiastkové projekty: Vypracovanie integrovanej stratégie pre plné prijatie Acquis Communautaire, Implementácia hodnotenia toxicity vôd v povoloňacích procesoch vodohospodárskych orgánov a Implementácia včasného varovného systému pri vstupných bodoch pre zásobovanie pitnou vodou použitím kontinuálneho biologického monitoringu.

ISPA - Nástroj predštruktúrálnej politiky v predvstupovom období

Pomoc EÚ asociovaným krajinám pri príprave na vstup bude financovaný z predštruktúrálnych fondov EÚ. EK vypracovala návrh nariadenia, ktorý upravuje všeobecné podmienky tejto podpory EÚ. Podľa toho v rokoch 2000 - 2006 pre všetkých desať asociovaných krajín uvoľnia ročne 1,04 miliardy ECU z Európskeho garančného a zabezpečovacieho fondu. Pre Slovensko to má byť 50 MECU ročne pre investície v oblasti životného prostredia a dopravy (*Instrument for Structural Policy for Pre-Accession - ISPA*).

ISPA ráta so spoluúčasťou na financovaní projektov pomoci z verejných a zo súkromných zdrojov. Pri príprave programu ISPA a investičných projektov v sektore životného prostredia bude MŽP SR vychádzať z priorit **stanovených Národným environmentálnym akčným programom (NEAP) a NPAA** určených na ochranu vôd, ovzdušia, odpadového hospodárstva a pri zavádzaní environmentálne priaznivých technológií.

13.8.1999 bolo na Úrad vlády SR zaslaných 6 projektov so žiadosťou o financovanie z fondu ISPA:

- **Trenčín - kanalizácia a ČOV**

Riešiteľ(Investor): ZsVaK Rozpočet: 323 000 tis. Sk

Cieľ projektu: výstavba systémov na odvádzanie odpadových vôd a čistiarne odpadových vôd

- **Banská Bystrica, rozšírenie ČOV a kanalizačný zberač**

Riešiteľ(Investor): StVaK Rozpočet: 2 000 000 tis. Sk

Cieľ projektu: odvádzanie odpadových vôd a rozšírenie výstavby čistiarne odpadových vôd

- **Nitra - ČOV**

Riešiteľ(Investor): ZsVaK Rozpočet: 530 086 tis. Sk

Cieľ projektu: odvádzanie odpadových vôd a výstavba čistiarne odpadových vôd

- **Integrovaná environmentálna ochrana podzemných vôd Žitného ostrova**

Riešiteľ(Investor): Združenie miest a obcí Žitného ostrova Rozpočet: 1 344 500 tis. Sk

Cieľ projektu: výstavba a rekonštrukcia systémov na zásobovanie pitnou vodou, odvádzanie odpadových vôd a čistiarní odpadových vôd, výstavba a rekonštrukcia zariadení na znižovanie znečisťovania ovzdušia, obmedzovanie tvorby odpadov

- **Využitie geotermálnej energie pre mesto Košice**

Riešiteľ(Investor): Asociácia Geoterm Košice Rozpočet: 2 657 473 tis. Sk

Cieľ projektu: výstavba zariadení na znižovanie znečistenia ovzdušia

- **Redukcia emisií v historickom centre Bratislavy, konverzia palivovej sústavy**

Riešiteľ(Investor): Mestský úrad Bratislava - Staré mesto Rozpočet: 298 000 tis. Sk

Cieľ projektu: výstavba a rekonštrukcia zariadení na znižovanie znečisťovania ovzdušia

LSIF - Podpora pre veľké investičné projekty

Je prekurzorom Programu ISPA s celkovou výškou pridelených finančných prostriedkov vo výške 2,4 MEUR pre SR. Účelom LSIF (*Large Scale Infrastructure Facility*) nie je len podpora programu ISPA v jednotlivých krajinách, ale aj pomoc jednotlivým implementačným agentúram pri objasňovaní požiadaviek a procedúr pri realizácii navrhovaných projektov. Špecifickým cieľom podpory je zabezpečenie potrebných technických a implementačných dokumentov za účelom rýchlej a úspešnej implementácie projektov ISPA.

Phare MCPE - Viacnárodný program Phare• **Environmentálny program povodia Dunaja**

Riešiteľ: krajiny podunajského regiónu
 Prijímajúca organizácia: Ministerstvá životného prostredia podunajských krajín
 Schválený rozpočet: r. 1991-1997 - 23,1 MECU Roky riešenia: 1991 - 1999

• **Rozvíjanie revitalizačných opatrení po uránovej činnosti v krajinách Strednej a Východnej Európy**

Navrhovateľ: URANPRES a MŽP SR
 Riešiteľ: AEA Technology, Koral, s.r.o.
 Schválený rozpočet: r. 1995 - 1 MECU, r.1996 - 1 MECU, r.1997 - 2 MECU

• **Europark Expertise Exchange (EEE) - II fáza Sustainable Nature Protection**

Navrhovateľ (riešiteľ) OOPaK, MŽP SR, Správa národných parkov SR, SAŽP-COPK
 Koordinátor v Nemecku: EUROPARK Federation, Grafenau
 Objem finančnej pomoci: 1,9 MEUR (2000-2001 pre všetky krajiny Phare + Západný Balkán)
 Stav: projekt EEE prebieha od roku 1997, pričom bol umelo prerušený v roku 1999. EEE poskytuje pracovníkom národných parkov a CHKO možnosť zúčastňovať sa pracovných seminárov, tréningov a študijných stáží v zahraničí. Predpokladá sa pokračovanie projektu do r. 2001.

Phare CBC - Cezhraničná spolupráca

Phare CBC je podpora spolupráce medzi hraničnými regiónmi v EÚ a krajinami strednej a východnej Európy. Vyčlenená čiastka na CBC je 20 MECU na obdobie rokov 1995-1999, t. j. 4 MECU ročne.

Spolupráca Slovensko - Rakúsko (FM 1995)• **ČOV Malacky**

Prijímateľ: Mesto Malacky Objem pomoci: 442 tis. EUR
 Stav: V projekte rekonštrukcie ČOV bola v novembri 1999 ukončená stavebná časť úprav štrbinových nádrží na aktivačné nádrže. Ďalšia rekonštrukcia bude financovaná z prostriedkov FM 1998.

Spolupráca Slovensko - Rakúsko - Česko (FM 1996)• **Cyklotrasy spájajúce Slovenskú republiku, Rakúsko a Česko**

Navrhovateľ: MH SR Objem pomoci : 250 tis. EUR
 Stav : V novembri 1999 bol podpísaný kontrakt so Slovenským cykloklubom.

• **Sviatok Pomoravia**

Navrhovateľ: Obec Jabloňové Objem pomoci: 500 tis. EUR
 Stav : Kontrakt bol podpísaný v decembri 1999

Spolupráca Slovensko - Rakúsko - Česko - Maďarsko (FM 1996)• **Koncepcia manažmentu povrchových a spodných vôd (pôvodný návrh projektu bol: Vodná bilancia odberov a vypúšťanie v hraničnom toku Morava a Dyje)**

Navrhovateľ: MŽP SR (SHMÚ) Objem pomoci: 200 tis. EUR
 Stav : V októbri 1999 bola schválená TOR. Kontrakt bol podpísaný v decembri 1999.

Spolupráca Slovensko - Rakúsko - Maďarsko

- **Zdokonalenie predpovedania povodní v povodí stredného úseku Dunaja**

Prijímateľ: SHMÚ Objem pridelených finančných prostriedkov: 1 520 000 Sk

- **Hodnotenie rizikovosti starých záfaží v ekologicky citlivých oblastiach územia Slovenska, Rakúska a Maďarska**

Prijímateľ: GS SR Objem pridelených finančných prostriedkov : 500 000 Sk

- **Zosuvy a iné poruchy na svahoch vo flyšových oblastiach Slovenska, Rakúska a Maďarska**

Prijímateľ: GS SR Objem pridelených finančných prostriedkov: 700 000 Sk

- **Integrácia geologickej informatiky v rámci štátov Slovenska, Rakúska a Maďarska**

Prijímateľ: GS SR Objem pridelených finančných prostriedkov : 300 000 Sk

INTERREG II C - spolupráca krajín EÚ a asociovaných krajín v oblasti plánovania rozvoja a usporiadania územia (územného plánovania a regionálnej politiky) v rámci ktorého je rakúskou a nemeckou stranou podporovaný projekt **DONAUHANSA**, navrhovaný SR, ktorý bol východiskom pre projekt "**Základy priestorového usporiadania územia - Vypracovanie počítačom podporovaného katalógu údajov o priestore a ŽP v podunajskom priestore**". MŽP SR bolo poverené gestorstvom prác pracovnej skupiny Priestorové usporiadanie územia Pracovného spoločenstva podunajských krajín (ARGE Donauländer).

Fond malých projektov PHARE - CBC - v roku 1999 bol na financovanie predložený návrh projektu **SUSTRAIN - SK - Trvaloudržateľná dopravná infraštruktúra a intermodálna dopravná koncepcia pre severnú a strednú Európu**, vypracovaný SAŽP v Bratislave a podporený Odborom územného plánovania MŽP SR.

GEF - Globálny fond pre životné prostredie

- **Stratégia ochrany biodiverzity, Akčného plánu pre implementáciu národnej stratégie a Národná správa o implementácii Dohovoru o biodiverzite**

Koordinátor: MŽP SR, Oddelenie biodiverzity

Celkový objem pomoci: 77 000 USD Objem vyčerpaných prostriedkov v r.1999: 2 000 USD

Stav: Pre implementáciu Národnej stratégie bol ukončený Akčný plán. Bola spracovaná Národná správa o implementácii Dohovoru, rozpracovala sa príprava indikátorov implementácie Dohovoru a stavu biodiverzity. Národná stratégia a Národná správa boli vydané v S/A mutácii a rozoslané všetkým zmluvným stranám Dohovoru a na najvýznamnejšie medzivládne i mimovládne organizácie.

Rada Európy

- **Pilotný projekt Rady Európy pre tvorbu siete Emerald**

Navrhovateľ(Riešiteľ): pracovná skupina pre tvorbu siete Emerald (SAŽP COPK, Správy NP, SAV, UK, MVO, MŽP SR)

Koordinátor: Sekretariát Bernskej konvencie, Štrasburg, Francúzsko

Celkový objem zahraničnej pomoci: 70 tis. CHF (vrátane externej pomoci)

Náklady slovenskej strany z rozpočtu MŽP SR: 200 tis. Sk

Cieľ: tvorba ekologickej siete Emerald je súčasťou prípravy na aproximáciu slovenskej legislatívy s požiadavkami EÚ pre tvorbu siete NATURA 2000, ktorá nadväzuje na Smernicu o vtákoch a Smernicu o biotopoch.

Bilaterálna pomoc

Prehľad úloh s vyčíslením ich finančného objemu, zabezpečovaných v rámci bilaterálnej pomoci SR uvádza nasledujúca tabuľka.

Tabuľka č. 200: Prehľad úloh riešených v rámci bilaterálnej pomoci

Úloha	Finančný objem
Dánsko	
• Alternatívna výroba elektrickej energie – výstavba demonštračnej veternej elektrárne	3 063 000 DKK
• Obnoviteľná energia a regionálny rozvoj (využitie biomasy)	2 562 000 DKK
• Koordinátor dánskych projektov, 2. Etapa	258 000 DKK
• Odstraňovanie VOC katalytickým spaľovaním odpadových plynov emitovaných z lakovne Chemolak, a.s., Smolenice	2 596 940 DKK
• Implementácia NEHAP-ov v ČR, EST, LTU, POL a SR	200 000 USD
• Výskum a sanácia znečistených lokalít v Prešove	3 465 000 DKK
• Kogeneračná jednotka pre Prešov	7 976 000 DKK
• Využitie geotermálnych zdrojov na vykurovanie (Žiar nad Hronom), 3. Etapa	4 400 000 DKK
• Pomoc Slovensku v približovaní sa k požiadavkám EÚ v oblasti životného prostredia	1 493 207 DKK
• Čistenie odpadových vôd v Poprade	2 726 408 DKK
• Remediácia zemín a podzemných vôd, 2. Etapa	4 012 740 DKK
• Geotermálny projekt Košice	4 068 781 DKK
Holandsko	
• Náhrada kotlov na spaľovanie hnedého uhlia kotlami na spaľovanie biomasy v Školskom lesnom podniku TU Zvolen	950 000 NLG
• Šetrenie energie v slovenskom mliekarenskom priemysle	945 000 NLG
• Kombinovaná výroba tepla a elektriny pre nemocnicu a sanitárne zariadenia na Slovensku - Nitra	780 000 NLG
• Zavedenie spoločnej výroby elektriny a tepla v ZSE Komárno	1 300 000 NLG
• Vplyv legislatívy a účasť verejnosti v rozhodovacom procese	15 000 NLG
• Rieka Hornád v roku 2005	35 000 NLG
• Optimalizácia cezhraničnej monitorovacej siete	nevyčíslené
• Inventarizácia lúčnych a trávnych spoločenstiev	220 000 NLG
• Ochrana a manažment Mokradí Turca	30 000 EUR
Japonsko	
• Regionálny environmentálny manažment plán	cca 10 000 000 Sk
• Manažment slovenských jaskýň	nevyčíslené
• Posilnenie schopnosti SHMÚ monitorovať životné prostredie a poskytovať relevantné informácie o environmentálnych údajoch	nevyčíslené
• Manažment ochrany lesov TANAP-u	nevyčíslené
Kanada	
• Zlepšenie efektívnosti riadenia environmentálnych systémov na MŽP SR	nevyčíslené
Luxembursko	
• Rozvojový plán územia pre mesto Košice	6 700 000 LUF
Nórsko	
• Projekty náhrady fosilných palív biomasou	1 254 000 NOK
Spolková republika Nemecko	
• Ekologický a energetický audit mesta Ružomberok	nevyčíslené
Švajčiarsko	
• Emisný monitoring	2 800 000 CHF
• Elektrické stanice - vypínače	3 300 000 CHF
• Programy pre záchranu mokradí	nevyčíslené
Veľká Británia	
• Zostavovanie mapy náchylnosti územia na zosúvanie pomocou metód DPZ a GIS (oblasť Javorníkov)	250 000 GBP
• Budovanie kapacity pre integrovanú prevenciu a kontrolu znečistenia	nevyčíslené
• Environmentálna výchova k ochrane prírody	nevyčíslené

Zdroj: MŽP SR